

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ХАРЧУВАННЯ ТА ТОРГІВЛІ

Харківська обласна державна адміністрація
Департамент науки і освіти

Департамент економіки і міжнародних відносин
Харківська торгово-промислова палата

Економічний університет (м. Варна, Болгарія)
Пловдивський університет «Паїсій Хилендарський»
(м. Пловдив, Болгарія)

Вільнюський університет (м. Вільнюс, Литва)
Вірменський державний економічний університет (м. Єреван, Вірменія)
Алматинський технологічний університет
(м. Алмати, Республіка Казахстан)

Вища школа здоров'я, краси і освіти (м. Познань, Польща)
Вища школа бізнесу, мистецтв і технологій RISEBA (м. Рига, Латвія)

Сопотська вища школа (м. Сопот, Польща)
Міжнародний центр освіти в Азербайджане та Туреччині

МОДЕРНІЗАЦІЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ
ТА ПРОБЛЕМИ УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ
ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ

Тези
Третьої Міжнародної
науково-методичної конференції

27 травня 2021 року

Харків
ХДУХТ
2021

УДК 378.147:37.041:005.6
ББК 74.50.58
С 38

Редакційна колегія:

О.І. Черевко, д-р техн. наук, проф. (відпов. ред.); *Л.М. Янчева*, канд. екон. наук, проф. (заст. відпов. ред.); *В.М. Михайлов*, д-р техн. наук, проф. (заст. відпов. ред.); *Н.І. Єсінова*, канд. техн. наук, проф. (заст. відпов. ред.); *А.Л. Фоцан*, канд. техн. наук, доц. (заст. відпов. ред.); *Т.В. Андросова*, канд. екон. наук, проф.; *М.С. Одарченко*, канд. техн. наук, проф.; *М.Л. Серік*, канд. техн. наук, доц.; *Т.М. Афоніна*, керівник ВОІР; *А.В. Попова*, керівник навч. відділу; *О.К. Кухарьонко*, начальник ЦНІТ, доц.; *О.М. Жданович*, начальник Видавництва університету; *Т.В. Манченко*, методист навч. відділу.

Рекомендовано до видання вченою радою ХДУХТ, протокол № 9 від 18.02.21 р.

С 38 **Модернізація вищої освіти та проблеми управління якістю підготовки фахівців** : Третя Міжнар. наук.-метод. конф., 27 травня 2021 р. : [тези] / редкол. : О.І. Черевко [та ін.]. – Х. : ХДУХТ, 2021. – 307 с.

ISBN

Збірник містить тези доповідей із вивчення вітчизняного та зарубіжного досвіду гармонізації вищої освіти України з європейським освітнім простором, формування підприємницької компетентності випускників ЗВО як нагальної потреби ринку праці. Особливу увагу приділено інноваціям в організації самостійної роботи студентів, індивідуально-орієнтованій організації освітнього процесу, сучасній інформаційно-освітній моделі вищої освіти, підвищенню якості підготовки фахівців. Збірник тез розраховано на наукових та практичних працівників, викладачів вищої школи, аспірантів, здобувачів вищої освіти.

УДК 378.147:37.041:005.6
ББК 74.50.58

Видається в авторській редакції

ISBN

© Харківський державний університет
харчування та торгівлі, 2021

вищої освіти варто визначити компетентнісну стратегію, пов'язану з перенесенням акцентів на формування професійної компетентності майбутніх фахівців. Відповідно до Національного освітнього глосарію компетентнісний підхід (Competence-based approach) – це підхід до визначення результатів навчання, який базується на їх описі в термінах компетентностей. Він є ключовим методологічним інструментом реалізації цілей Болонського процесу та за своєю сутністю є студентоцентрованим.

Сучасним випускникам ЗВО недостатньо володіти певним запасом знань і професійних вмінь. Для успішної особистісної та професійної самореалізації необхідні такі якості й здібності, які забезпечили б соціальну адаптованість та професійну мобільність. Професійна освіта повинна орієнтуватися на сучасний ринок праці, який ставить нові вимоги до фахівця. Випускники мають оперувати такими технологіями та знаннями, котрі задовольняють потреби інформаційного суспільства та сучасного виробництва.

В Україні на нормативно-законодавчому та теоретико-методологічному рівнях розпочався пошук шляхів якісної професійної підготовки на основі узагальнення підходів до її організації. В той же час гостро постала проблема формування професійної компетентності й розвитку особистості. Наразі вона знаходиться у центрі уваги психологів й педагогів та набула статусу принципу як одного з найважливіших методологічних принципів в науці.

УДК 378.2

Т.О. Ставерська, канд. екон. наук, доц. (*ХДУХТ, Харків*)

Т.С. Чернуха, канд. екон. наук (*ХНЕУ ім. С. Кузнеця, Харків*)

ПРИЧИНИ Й НАСЛІДКИ КОНФРОНТАЦІЇ МІЖ УНІВЕРСАЛЬНИМИ ТА СПЕЦИФІЧНИМИ ЗНАННЯМИ ВИПУСКНИКІВ ЗВО

Активна інтеграція України в процеси світової глобалізації обумовлює трансформацію економічної ролі та значення системи вищої освіти (ВО), вимагає ґрунтовної та оперативної зміни вимог до освітньо-кваліфікаційних характеристик спеціалістів, задіяних у виробництві товарів та послуг, а також механізмів та інструментів надання освітніх послуг. Сучасні тренди вітчизняної системи ВО характеризуються

дисциплінарною диференціацією, збільшенням кількості галузей знань, спеціальностей і спеціалізацій, за якими заклади освіти здійснюють підготовку спеціалістів вищої кваліфікації. Поглиблена диференціація спеціальностей і спеціалізацій виглядає парадоксальною, суперечливою відносно загального тренду розвитку національної економіки. Мова йде про загострення протистояння між універсальними та специфічними знаннями. Адже перш ніж визначитися в тому, на підготовку яких спеціалістів необхідно орієнтуватися системі ВО, варто врахувати умови, що ставлять перед ними реалії національного ринку праці.

Трансформаційна криза призвела до суттєвого згортання цілих галузей індустріального сектору економіки. Це свого часу призвело до зростання безробіття, скорочення гарантій зайнятості, а в подальшому – стимулювання активізації державної політики зайнятості. У свою чергу, отримання Україною безвізового режиму, інтенсифікація міграції робочої сили співпали у часі з періодом активного виходу на пенсію покоління середини ХХ ст., коли збільшувалась чисельність населення в результаті високої народжуваності, на зміну яким на ринок праці виходить покоління, що народилося в період демографічного спаду. Відповідно, за умов виходу економіки з кризи, початку економічного зростання, масове безробіття може дуже швидко змінитися на ситуацію дефіциту робочої сили. Тож можна підсумувати, що результатом трьох десятиліть реформ на ринку праці стали дві протилежно спрямовані хвилі. Перша призвела до масового безробіття і скорочення гарантій зайнятості. Можна очікувати, що друга, навпаки, через зростання дефіциту робочої сили, стимулюватиме подальшу активізацію державної політики зайнятості.

Гарантії зайнятості в першу чергу надає роботодавець, беручи на себе відповідальність перед найманим працівником за збереження вартості його професійних кваліфікацій як капітального ресурсу. Відповідно, останній виявляється зацікавленим в отриманні унікальних, специфічних знань. Більше того, оскільки ці знання є унікальними, і на ринку робочої сили важко знайти спеціалістів відповідної кваліфікації, роботодавець виявляється готовим сплачувати послуги ЗВО з їх надання. У свою чергу кваліфікований спеціаліст і сам перетворюється на певного монополіста. На поглиблення професійних кваліфікацій в цьому напрямі і спрямована тенденція до диференціації освітніх програм. Але під великим питанням опиняється відповідність подібної політики реаліям українського ринку робочої сили. Скорочення гарантій зайнятості з боку підприємств компенсується в Україні активізацією політики зайнятості. Вона знаходиться в сфері відповідальності держави і покликана сприяти актуалізації капітальної вартості професійних знань

і навичок безробітного через допомогу в пошуку нового роботодавця. Але вона не надає гарантій успіху – у випадку відсутності відповідного попиту, знецінення капітальної вартості навичок безробітного, максимальне, що вона може – це сприяти отриманню нових знань, формуванню нового капіталу. Водночас, пошук альтернативної роботи суттєво полегшується в умовах, коли найманий працівник володіє універсальними, трансферабельними знаннями, які можуть бути затребуваними на підприємствах різних галузей економіки. Прикладами слугують професії менеджера, бухгалтера, економіста. Відповідно, зміщення акценту з гарантій зайнятості з боку роботодавця на політику допомоги в пошуку роботи з боку держави своїм опосередкованим результатом має зростання з боку абітурієнтів попиту на універсальні, трансферабельні знання. Тому ж сприяє й непоодинокі ситуація, коли роботодавець сприймає диплом про вищу освіту як необхідну формальність. Варто зазначити, що подібна переорієнтація попиту ринку праці зі специфічних на універсальні професійні кваліфікації свідчить про тенденцію до втрати Україною потенційних конкурентних переваг на ринках товарів та послуг, виробництво яких вимагає поглибленої спеціалізації і розподілу праці.

Суперечність між поглибленням диференціації спеціальностей і спеціалізацій та фрагментацією й зростанням запиту ринку праці на універсальні знання призводить до цілої низки негативних наслідків як для системи ВО, так і економіки в цілому. Адже нівелюється сам сенс отримання поглибленої спеціалізації за умов, коли роботодавець цілком влаштовує спеціаліст з більш універсальною кваліфікацією, відповідно, втрачаються й підсумкові критерії якості роботи системи ВО.

УДК 378.331

С.М. Сукачова-Труніна, канд. екон. наук, доц. (*ХДУХТ, Харків*)

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ПРАЦЕВЛАШТУВАННЯ ВИПУСКНИКІВ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВИТИ

Останнім часом в Україні дуже гостро стає питання працевлаштування випускників закладів вищої освіти. Значна кількість роботодавців не бажає приймати на роботу здобувачів, які не мають досвіду роботи у відповідній сфері діяльності, у тому числі випускників закладів вищої освіти, спираючись на те, що тренінги та виробничі практики в ЗВО не дають необхідної професійної

Ставерська Т.О., Чернуха Т.С. Причини й наслідки конфронтації між універсальними та специфічними знаннями випусників ЗВО.....	281
Сукачова-Труніна С.М. Сучасні проблеми працевлаштування випусників закладів вищої освіти.....	283
Терешкін О.Г. Готельний і ресторанный девелопмент.....	285
Тімченко О.Д. Дистанційне навчання як невід’ємна складова сучасного освітнього процесу.....	288
Федоренко Н.М. Формування підприємницької компетентності в умовах дистанційного навчання.....	290
Филипенко О.М., Смокова Л.М. Формування готовності здобувачів освіти до підприємницької діяльності.....	292
Шинкар С.М. Формування компетентностей майбутніх фахівців в Україні.....	294
Юрченко С.Л., Гринченко О.О., Серік М.Л. Формування підприємницької компетентності випусників за спеціальністю 181 «Харчові технології».....	296

Наукове видання

МОДЕРНІЗАЦІЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ ТА ПРОБЛЕМИ УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ

Тези

Третьої Міжнародної науково-методичної конференції

27 травня 2021 року

Відповідальні за випуск: А.В. Попова,
Н.С. Мерзлікіна,
Т.В. Манченко,
О.М. Жданович

Техн. редактор: Л.Ю. Кротченко

Комп'ютерна верстка: Т.В. Шеремет,
О.І. Орлова

План 2021 р., поз. 6/

Підп. до друку 21.05.21 р. Формат 60x84 1/16. Папір офсет.

Ум. друк. арк. 19,2. Тираж 20 прим.

Видавець і виготівник

Харківський державний університет харчування та торгівлі

вул. Клочківська, 333, Харків, 61051

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи

ДК № 4417 від 10.10.2012 р.